

محمد حسین قندهاری

وکیل پایه یک دادگستری

بعثی در اطراف قانون مواد خوردنی و آشامیدنی و آرایشی و بهداشتی

مصوب تیرماه ۱۳۴۶

مقدمه:

قبل از تصویب قانون مقررات پزشکی و دارویی مصوب ۱۳۳۴/۳/۲۹ که در آن مقرراتی در مورد تقلبات مواد خوردنی و آشامیدنی وضع گردیده دادگاهها و دادرها در خصوص دسیسه و تقلب در کسب و تجارت از فصل یازدهم از باب دوم قانون مجازات عمومی و خصوصاً از ماده ۲۴۴ آن برای مجازات متقلبین استفاده و بدان استناد میکردند و این مقررات و سایر قوانین بعلت ناقص بودن آنها تأمین مصالح اجتماعی را نمیکرد.

قانون مقررات پزشکی و دارویی مصوب ۱۳۳۴ انواعی از تقلبات دارویی و مواد خوراکی را که قبل از تصویب آن مستقلاً برایش مجازاتی تعیین نشده بود احصاء کرده و برای آن مجازات تعیین نمود.

علل وضع قانون جدید :

در سالهای اول حکومت مقررات امور پزشکی و دارویی ۱۳۳۴ در مورد اعمال مجازات برای مرتکبین به تقلب در مواد خوردنی و آشامیدنی که طبق ماده ۱۹ ناظر بر ماده ۱۸ و تبصره‌های آن بعمل می‌آمد آراء مختلفی از دادگاهها و حتی در مراحل فرجامی در تفسیر ماده ۱۹ و تخفیف یکدرجه آن قانون صادر گردیده و بالاخره با رای هیئات عمومی و توضیحات جناب آقای دادستان کل مبنی بر اینکه مجازات غرامت بواسطه اینکه محاکم

تالی میزان آنرا خیلی نازل تعیین میکنند حسن اثر نبخشیده لذا با توجه بمصالح عمومی
وصیانت جامعه از مخاطرات مواد خوردنی و آشامیدنی فاسد تقاضا می شود در رأی مورخ
۳۸/۶/۳۱ تجدید نظر فرمایند .

رأی تجدید نظر شده هیئات عمومی شماره ۱۹۲۹ مورخ ۳۹/۴/۲۰ بشرح زیر

صادر گردید .

طبق ماده ۱۹ قانون مقررات پزشکی و دارویی مجازات های مندرج در بندهای
(الف) و (ب) و (ج) و (د) و (ه) و (و) در مورد مواد غذایی و آشامیدنی عبارت است از
همان مجازات های مواد دارویی ولی با یکدرجه تخفیف و چون تبصره ماده ۱۸ در صورت
وجود علل مخففه تخفیف مجازات را در مورد مجازات های جنائی تا یکدرجه و در سایر موارد
یعنی جرائم جنحه تا نصف مجازات را جایز دانسته و رعایت تبصره ماده ۱۸ در ماده ۱۹
برای تعیین مجازات اصلی لازم است بنابراین مجازات های تأدیبی مندرج در بندهای
فوق الذکر در مورد مواد غذایی و آشامیدنی نصف آن مجازات ها خواهد بود و این رأی بموجب
ماده واحده قانون وحدت رویه قضائی مصوب تیرماه ۱۳۲۸ لازم الاتباع است .
با این رأی هیئات عمومی ابهام در مورد ماده ۱۹ قانون از بین رفت و برای مرتکبین
بتقلب ورمواد خوراکی مجازات حبس و غرامت و محرومیت از کسب تعیین می گردید .
تا باز بضرورت لازم گردید اصولاً در مقررات مربوط بمواد غذایی قانون مقررات
پزشکی ۳۴ تجدید نظری مطابق با اوضاع اجتماعی بعمل آید و علاوه بر مواد خوردنی و
آشامیدنی نسبت بمواد آرایشی و بهداشتی و وسائل بازی کودکان که مورد سوء استفاده و تقلب
بعضی از تهیه کنندگان یا فروشندگان قرار میگیرد مجازاتی تعیین گردد و وضع مؤسساتی که
با تهیه موارد مورد مصرف عمرم سروکار دارند یا موادی از این قبیل وارد کشور دینمایند در
صورت تخلف از مقررات روشن شود این بود که قانون مواد خوردنی و آشامیدنی و آرایشی
و بهداشتی در تیرماه ۱۳۴۶ از تصویب قوه مقننه گذشت و در حال حاضر مورد استناد دادسراها
و دادگاهها قرار میگیرد .

نکات برجسته اختلاف و افتراق دو قانون:

- ۱- قانون جدید کاملتر از مقررات قبلی در خصوص تقلب مواد خوردنی و آشامیدنی
است و فرض اینست که نسبت بآن علاوه بر جهات فوق شدید نیز باشد ولی بطوری که ذیلاً
ملاحظه خواهید فرمود این تمایل بشدت در بعضی موارد دیده نمیشود .
- ۲- طبق تبصره ماده ۱۸ قانون مقررات پزشکی ۳۴ در مورد بندهای الف - ب -
ج - د - هریک از آماده کننده و عرضه دارنده و فروشنده بمجازاتی معادل همان جرم محکوم

میگردید و در تبصره ۱ آن تهیه کننده و فروشنده نیز تعریف شده بود در حالیکه در قانون اخیر کبفر تهیه کننده را ذکر ننموده اند و معلوم نیست چرا با وجود میل بشدت عمل از مجازات تهیه کننده صرف نظر شده ؟

۳- در ماده ۱۹ قانون اورپزشکی مقررات ماده ۱۸ و تبصره های آن در مورد تهیه و فروش مواد خوردنی و آشامیدنی تقلبی یا فاسد کبفر جرائم بایکدرجه تخفیف در اصل مجازات ها تعیین گردیده بود و معلوم نیست چرا عرضه مواد تقلبی را از شمول جرم خارج کرده بودند اما این اشکال با قانون جدید از بین رفته و در بند ۱ ماده یک آن عرضه یا فروش جنسی بجای جنس دیگر ذکر گردیده است .

۴- از ابتکارات قانون اخیر وضع بند ۴ ماده ۲ است که در آن مجازات شروع بجرم را در مواردی که از درجه جنحه است تصریح کرده و بعلاوه برای موارد غیر عمدی جرائم مربوط بمواد خوردنی و آشامیدنی نیز در ماده ۶ آن قائل بمجازات شده است .

۵- نکته بسیار قابل توجه اینک طبق ماده ۲ قانون مواد خوردنی و آشامیدنی و آرایشی و بهداشتی مصوب تیرماه ۱۳۴۶ ارتکاب اعمال فروش و عرضه جنسی بجای جنس دیگر و مخلوط کردن مواد خارجی به جنس بمنظور سوء استفاده و عدم رعایت استاندارد و فرمول فروش و عرضه جنس فاسد یا موعده مصرف گذشته و بکار بردن رنگها و اسانسها و مواد اضافی غیر مجاز در مواد خوردنی یا آشامیدنی یا آرایشی و بهداشتی یا لوازم بازی کودکان را وقتی جرم تلقی مینماید که آثار و نتایجی بشرح بندهای ۴ گانه ماده ۲ که عبارت از بیماری یا نقص عضو و زیبایی و بالاخره مرگ مصرف کننده است داشته باشد .

با این ترتیب قانون عرضه یا فروش جنس تقلبی را اصولاً و بنحو اطلاق در صورتی که آثار و نتایج وخیمی نداشته باشد جرم نمیداند !

اکنون توجه فرمائید به بند (ه) از ماده ۱۸ قانون مقررات پزشکی ۱۳۳۴ «هرگاه داروی تقلبی آماده عرضه شده یا بفروش رسیده ولی مصرف نشده باشد مجازات هر یک از تهیه کننده و عرضه دارنده و فروشنده از ۶ ماه تا دو سال حبس تأدیبی است .»

و بند (د) از همان ماده ۱۸ «هرگاه مصرف مواد مسرور منتهی بصدمة ای نگردد مجازات تهیه کننده یکسال تا سه سال حبس تأدیبی خواهد بود .»

باصراحتی که در این دو بند از ماده ۱۸ در مورد مجازات تهیه و عرضه دارنده و فروشنده داروهای تقلبی و در نتیجه اعمال ماده ۱۹ و تسری آن بمواد خوردنی و آشامیدنی تقلبی

دیده میشود معلوم است که آماده کردن و عرضه و فروش داروی قلبی (و نیز مواد خوردنی و آشامیدنی قلبی) بطور اطلاق و بدون در نظر گرفتن آثار و نتایج آن نسبت بمصرف کننده جرم است و در واقع حصول نتیجه از کیفیات مشدده است و عدم تصریح آن در قانون اخیر مواد خوردنی و آشامیدنی و آرایش و بهداشتی ۴۶ این بحث را بمیان میآورد که آیا اصلاً قانون اخیر ناسخ مقررات مربوط بمواد غذایی و آشامیدنی قانون قبلی میشود یا خیر؟

گرچه در هیچیک از مواد آن مقررات مربوط از قانون امور پزشکی ۳۳۴ نسخ نکرده ولی باید پرسید پس فلسفه وضع این قانون چه بوده تکلیف محاکم و دادسراها چیست؟ آیا باید باز مدتی وقت بگذرد و آراء متناقضی صادر گردد تا تکلیف این مورد در قانون اخیر و منسوخ بودن یا حکومت داشتن بند ۵ و ۵ ماده ۱۸ قانون سابق (۱۳۳۴) بارأی هیأت عمومی روشن شود؟

نتیجه:

اگر بند های ۵ و ۵ ماده ۱۸ قانون سابق مقررات پزشکی ۱۳۳۴ بقوت قانونی خود باقی نباشد و اگر ارتکاب اعمال یادشده در ماده ۱ قانون ۱۳۴۶ فقط در صورتی که طبق نتایج و آثار حاصل از آن که در ماده ۲ توضیح داده قابل مجازات باشد و حتی برای مخلوط کردن مواد خارجی بجنس لازم باشد طبق بند ۲ ماده ۱ قانون اخیر (۱۳۴۶) سوء نیت مرتکب، احراز گردد درد بزرگی جامعه نه تنها بهبود نیافته بلکه با این داروی تجویزی فساد و تباهی بیشتر خواهد شد و افرادی که حیات جامعه را بمنظور سوء استفاده بمخاطره میاندازند و سود شخصی را بر مصالح اجتماعی ترجیح میدهند جری تر خواهند گردید. امروزه آنچه جامعه بیشتر از آن رنج میبرد و باید مورد بررسی دقیق شهرداری و اداره بهداشت و بالاخره مأمورین انتظامات عمومی قرار گیرد و برای مرتکبین مجازاتهای سنگین تر در نظر گرفته شود موضوع مخلوط کردن مواد خارجی بجنس است که از مصادیق بارز تقلب در مواد غذایی است. در کره و روغن قلبی در اصطلاح عموم بالاخره مقداری کره، یاروغن اصلی نیز ممکن است وجود داشته باشد منتهی کره یاروغن مخلوط با مواد غیر حیوانی و از جنس نازل انتخاب میشود و مصرف آن هم ممکن است زیان آور نباشد و در نتیجه روغنی که کیلوئی ۲۵۰ ریال عرضه می شود برای تهیه کننده آن کیلوئی ۶۰-۷۰ ریال خرج بردارد یا زرد چوبه و فلفل و قهوه و چای و سرکه قلبی یعنی آمیخته بمواد خارجی غیر مضر اگر جرم نباشد وضع بهمان منوال سابق خواهد بود. قهوه آمیخته بانخودچی برشته ظاهراً کسی را مریض

نمیکند که با توجه بنیاد حاصله از مصرف آن کیفر مناسب در نظر گرفته شود ولی قهوه کیلوئی ۲۴۰ ریال برای تهیه کننده جنس تقلبی فی المثل کیلوئی ۸۰ ریال تمام میشود آنچه باید چاره شود کنترل دقیق مواد غذایی از این جهت و تعیین مجازات مرتکبین و متخلفین و جلوگیری از اجحاف و ستم عده‌ای معدود بجامعه میباید.

بند ب ماده ۲۴۴ قانون مجازات عمومی هم وافی بمقصود نیست و برای کنترل مواد غذایی گروه‌های ضربتی لازم است که مرتباً مشغول بررسی دقیق مواد خوردنی و آشامیدنی و بهداشتی باشند. کسانی که از راه تقلب در مواد غذایی و آشامیدنی یا آرایشی و بهداشتی که هر روز مردم اجباراً باید آنرا خریده و مصرف نمایند سوء استفاده می‌کنند متعدیانی هستند که جلوگیری از عملیات آنها که در جهت حفظ مصالح عمومی است باید باشد هر چه تمامتر بعمل آید تا نتیجه مطلوب از قانون حاصل شود.

قانون...

☆ تنها آن قانون موجب رفاه و سعادت همگانی است که دگرگونی روابط حقوقی، تغییر شرایط زندگی مدنی، تبدیل مناسبات اقتصادی و تولیدی به منظور استقرار عدالت اجتماعی و اعطاء حقوق ناشی از کار و هنر و فضل و ارزش واقعی انسانها را برعهده گیرد.

☆ قانون باید گذشته منحط و ستمگر را به آینده مترقی و دادگر تبدیل و نیازمندیهای جامعه مرفه و پیشرفته را در کلیه شئون زندگی تضمین و تأمین کند.